

YABANCILAŞMANIN VE PARANOYANIN KISKACINDA DİSTOPIK BİR TOPLUM: PHILIP K. DICK'İN KARANLIĞI TARAMAK ROMANI

*Ömer BARUT**

Geliş Tarihi: 26.03.2021

Kabul Tarihi: 09.04.2021

Atf Bilgisi: Hars Akademi
Uluslararası Hakemli Kültür-
Sanat-Mimarlık Dergisi

Sayı: 7

Sayfa: 110-134

Yıl: 2021

Dönem: Haziran

Özet

Yazarlığı boyunca distopya türünde özgün eserler vermiş olan Amerikalı bilim kurgu yazarı Philip K. Dick, "başyapıtım" olarak nitelediği *Karanlığı Taramak (A Scanner Darkly)* romanını 1977 yılında yayımlamıştır. Roman, içerisinde bulundurduğu uyuşturucuya yenik düşmüş bir toplum ve despotik bir polis devleti ile distopik romanların tipik bir örneğidir. Yazarın tüm romanlarında bulunan kasvetli ve karamsar dünyalar, *Karanlığı Taramak (A Scanner Darkly)* romanında, kimliğini kaybetmiş paranoyak bireyler, gözetleme ve denetim altında tutulan bir toplum ve yasakçı bir iktidar şeklinde yaratılmıştır. Gelecek hakkındaki öngörülerini pek iç açıcı olmayan yazar, yazdığı eserlerin temel noktasını dünyanın geçirmiş olduğu sosyal, ekonomik, siyasal, teknolojik gibi birçok değişiminden hareketle oluşturmuştur. Ancak yazar, bu romanın olay örgüsünü ortaya çıkarırken kendi dışındaki etkenlere ek olarak yaşadığı problemlerden ve bunalımlardan da beslenmiştir. Bu özelliğiyle diğer yapıtlarından ayrılan roman, yazarın iç çatışmalarının bir yansımasıdır. Sunduğu toplumsal detaylardan dolayı inceleme konusu yapılmış olan roman, yabancılaşma ve paranoya unsurları üzerinden metin odaklı bir analizle irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Distopya, yabancılaşma, paranoya, Philip K. Dick, *Karanlığı Taramak*.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Bartın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Bartın, omerrbarutt@gmail.com / ORCID: 0000-0002-3016-6496.

A DYSTOPIAN SOCIETY IN THE GRIP OF ALIENATION AND PARANOIA: PHILIP K. DICK'S NOVEL A SCANNER DARKLY

*Ömer BARUT**

First Received: 26.03.2021

Accepted: 09.04.2021

Citation: Hars Akademi
International Refereed Journal of
Culture-Art-Architecture

Issue: 7

Pages: 110-134

Year: 2021

Session: June

Abstract

American science fiction writer Philip K. Dick, who gave original works in dystopian genre during his writing, published the novel *A Scanner Darkly* in 1977, which he described as "my masterpiece". The novel is a typical example of dystopian novels with a society that succumbs to the drugs it holds and a despotic police state. The gloomy and pessimistic worlds found in all the author's novel were created in the novel *A Scanner Darkly* as a society that lost its identity, a society that is under surveillance and supervision, and a prohibitive power. The author, whose predictions about the future are not very pleasant, has created the main point of his works based on many changes of social, economic, political and technological that the world has passed. However, in revealing the plot of this novel, the author also fed on the problems and depressions he experienced in addition to factors other than himself. The novel, which is separated from other works by this feature, is a reflection of the author's internal conflicts. The novel, which has been examined due to its social details, has been examined through a text-oriented analysis based on alienation and paranoia elements.

Keywords: Dystopia, alienation, paranoia, Philip K. Dick, A Scanner Darkly.

* Graduate Student, Bartın University, Graduate Education Institute, Department of Sociology, Bartın, omerrbarutt@gmail.com / ORCID: 0000-0002-3016-6496.

Giriş

Philip K. Dick (1928-1982) bilim kurgu edebiyatının önde gelenleri arasında yer alan Amerikalı bir yazardır. Yazar, yaşamı boyunca 40'dan fazla roman ve çok sayıda hikâye yazmıştır. Yazarın yayımladığı tüm eserlerde distopik bir toplum kurgusu vardır. Eserlerinde totaliter iktidarlara yer vermiş olan Dick, bu iktidarların yüksek teknolojiyi toplum üzerinde bir baskı ve denetleme aracı olarak kullanmasını betimlemiştir. Dick, güçlü iktidarların elinde ileri teknolojiyi cisimleştirirken teknoloji ile beraber hızla gelişim gösteren ileri kapitalist dünyalar yaratmıştır. Yazarın eserleri, teknolojik ve kapitalist gelişimin aynı doğrultuda olması ve bu gelişimin elit bir sınıfın elinde araç haline dönmesi nedeniyle toplumsal sınıfların çöküşe geçtiği, eşitsizliğin ve kargaşanın bol olduğu yaşamları konu edinmiştir.

Philip K. Dick, teknolojik toplumların iktidarını ve ekonomik sistemini irdelemenin yanı sıra, bu toplumların gözetim ve denetim olgusu üzerinden dönüşümüne de değinmiştir. Gerçek bir despotik dönem olan Nazi faşizmi döneminden etkilenen Philip K. Dick, faşizan yöneticilerin olduğu ve bu otoriter liderlerin yönettiği karamsar toplumlara eserlerinde sıklıkla yer vermiştir. Dick, despotik yönetimleri, küresel kapitalizmin dinamiklerini bilen ve teknolojik yapılanmaların geleceğine yön veren tekel bir güç olarak ele almıştır. Anlatıları genellikle mutlu bir sonla bitmeyen Dick, oluşturduğu karamsar dünyalarda, bireyin ve toplumun karşılaştığı sosyal problemlere değinmiştir. Bu toplumların geçirdiği ekonomik, teknolojik, politik dönüşümler ile kültürel yozlaşmayı ve bozulmayı kasvetli bir dünyanın içerisinde oldukça gerçekçi bir biçimde ele almıştır. Dolayısıyla yazarın eserleri, “*savaşa, toplumsal çöküşe, nükleer mahşerlere, kontrolden çıkan teknolojik yapılara ve politik gerginliklere dair derin korkularla doludur*” (Kellner, Best 2007: 130).

Bilim kurgunun yenilikçi yüzü olan yazar, kendisinden önceki çoğu bilim kurgu yazarının teknolojiyi gelecek için bir *kurtarıcı* olarak görmesinden şüphe duymuştur. Yazar, çağının ekonomik, politik, kültürel ve toplumsal gelişmelerinden yaptığı çıkarımlarla eserlerini kaleme alırken, hızla gelişen teknolojinin gelecekte ne tür toplumsal problemlere yol açacağını öngörmeye çalışmıştır. Dünyanın geçirmiş olduğu bütün değişim ve dönüşümler yazarı etkilemiş ve edebi anlamda zenginlik kazanmasını sağlamıştır. Ancak bütün değişim ve dönüşümler, yazarın gelecek adına tamamiyle karamsar olmasına neden olmuştur. Yazarlığı dönemindeki kutuplaşmalar, teknolojik gelişmeler, despotik politikalar ve toplumsal ayrışma, yazarın karamsar dünyalarına temel teşkil etmiştir (Güney 2007: 123).

Philip K. Dick, bilim kurguda teknolojik gelişmelere endeksli ana-akıma karşı politikayı, psikolojiyi, toplum bilimi ve felsefeyi merkez odağına alan *New Wave (Yeni Dalga)* akımına katkı sağlamış bir yazardır (Roberts 2006: 232). Yazarın kurguları dönemine bakıldığında oldukça yenilikçi ve sorgulayıcıdır. Bilim kurgu yazımına gerçekliğin yitimi, şaşkınlık, kaygı, bozulmuş, paranoya ve sosyal entropi gibi kavramların girmesini ve sorgulanmasını sağlayan yazar, edebiyatta yeni tartışmaların yapılmasına öncülük etmiştir (Baudou 2005: 39). Yazar bağımlılık, gerçeklik sorgusu, alışılmadık kıyamet biçimleri ve teknolojik değişimin yansımaları ile *New Wave (Yeni Dalga)* akımının arketipinde sosyal sorunları ön plana çıkarması ile rol oynamıştır. Haliyle Dick, yaşadığı çağın sosyal, ekonomik, toplumsal, siyasal ve teknolojik etkilerini gelecek kurgularını yansıtıran toplumu ve toplumsal sorunları merkeze koyan bir yazardır. Toplumun yaşadığı çelişkileri, ideolojik ve kültürel dönüşümleri ele alarak, bilimdeki keşiflerin ve teknolojideki gelişmelerin topluma etkisini ustalıkla yansıtmıştır (Palmer 2005: 397).

Philip K. Dick, küresel kapitalizmi, dünya dışı kolonizasyonu, insanın ve teknolojinin birleşmesini konu alan tartışmalı ve karanlık gelecek tasvirleriyle post-modern dönemin önemli bir figürü haline gelmiştir. Dick'in yarattığı evrenler, mevcut toplumsal gelişmelerin ve bunların olası sonuçlarının bir karşılığı olarak yazıldığı için bilim kurguya "ya sonrası?" sorusunu getirmiştir. Isaac Asimov, Arthur C. Clarke, Robert A. Heinlein gibi bilim kurgunun önemli yazarlarının bilimsel olma durumundan uzak duran Dick, yaratıcı olasılıkların, gerçekliğin felsefi bir bakış açısıyla sorgulanmasının, karşısında insanı ve toplumsal değerleri bulan bireylerin ön plana çıktığı eserleri kaleme almıştır. İnsan türünün ve doğal dünyanın karşı karşıya kalabileceği felaketlerin üzerine yazması, onu diğer popüler bilim kurgu yazarlarından ayırmıştır ve hala tartışılacaklarının önemli bir sebebi olmuştur (Kellner, Best 2007: 129). Lawrence Sutin'e (2005: 9-10) göre Dick, speülatif hayal gücünün ustası konumundadır. Onun hayal gücü günümüz toplumlarının gelecekteki psikolojik, politik ve ahlaki keşiflerini öncüleyen türdendir. Bu keşif çabası bir bilim kurgu yazarını ölümsüz yapan niteliklendendir. Nasıl ki, ilk dönem bilim kurgu yazarlarının geleceği "tahmin eden" teknolojileri ve ideolojileri oluşturma yeteneği varsa, Dick'in de 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren gelecek hakkında sıkı öngörülleri vardır. Yazar Dick, döneminin popüler olan pozitif bilimlere sıkı sıkıya bağlı *hard science fiction (sert bilim kurgu)* türüne zıt olarak, eserlerini günlük gerçekliklerimizden hareketle toplumların dönüşümü, siyasi rejimleri akıbeti ve insan bilinci ile davranış eğilimleri üzerine yazmıştır. Yazar, yarattığı

endişeli ve paranoyak birey üzerinden geleceğin toplumlarına mesaj verme kaygısındadır. Bu kaygı, insanlığın geleceğini de sorgulaması gerektiği üzerine kuruludur.

Philip K. Dick gelecek kurgularını yaratırken, ortaya sadece fütürist öngörüler taşıyan edebi yazımları çıkarmayı değil, sanayi sonrası toplumunun git gide dönüşeceğini varsaydığı kaotik durumları haber vermeyi amaçlamıştır. Yazarın kurgularını temellendirdiği gelecek, teknolojik gelişmelerin sosyale etkisinin yadsınamaz kabul edildiği, tüketimin önemli bir norm haline dönüştüğü, tüketicilerin ön plana çıktığı post-modern dönemlerdir. Yazar Dick, eserlerinde savaş sonrası ya da savaşa yakın, korku dolu bir Amerikan toplumu oluştururken, ekonomiyi ve denetimi elinde bulunduran bir güç ile banliyölerde yaşayan güçsüz tüketicileri karşı karşıya getirmiştir. Yazar bu ikili karşıtlıklar üzerine kurduğu yaratımlarında, sürekli olarak sorgulamalar içerisine girmiştir. Bu sorgulamalar, sömürülen bir doğa ile insanı, totaliter güç ile toplumu ve hatta dünyada yaşayan alt-sınıf ile dünya dışı yerleşime geçmiş elit sınıfı karşı karşıya getirerek yapılmıştır. Yazarın bu sorgulamalarının temelinde, 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren post-modern toplumun yaşamaya başladığı teknolojik, ekonomik, siyasal sorunların gelecekte ne tür boyutlara ulaşabileceğinin bir yansıması yatmaktadır (Palmer 2003).

Philip K. Dick, teknolojik olarak büyük gelişim gösteren 20. yüzyıl dünyasının büyük kanonik yazarıdır. Dick, teknoloji yüzünden şizofrenik belirtiler gösteren birey ya da toplumsal gruplar yaratarak alternatif gerçeklik biçimleri oluşturmuştur. Dick'in eserlerinde, kargaşaya kapılmış, zihinsel ya da davranışsal olarak gerçeklik algıları çökmüş insanlara yer verilmiştir (Kucukalic 2010). Yazarın 1970'li yıllarda yaşadığı ailevi problemler ve uyuşturucu bağımlılığı, birkaç yıl sürecek olan bunalımlı döneminin habercisidir. Dick bu dönemdeki eserlerini yaşadığı sorunları temel alarak oluşturmuştur. Alternatif zihin algısı, gerçekliğin yitimi ve bozuk davranışsal öğeler gibi farklı ve yenilik dolu konuları eserlerinde sıklıkla işlemiştir. Dick'in karakterleri, akıl hastalığı bulunan, uyuşturucu bağımlısı ve topluma uyum sağlayamayan sorunlu kişiler olarak yaratılmıştır. Yazarın bu sorunlardan hareketle yazmaya başladığı ve bunalımlı dönemini en iyi yansıtan eser, *Karanlığı Taramak* romanıdır. Yazar, bu eserinde, önceki eserlerine nazaran daha sıradan karakterlerden kurulu, sosyal yaşantıya vurgunun daha net olduğu yakın gelecek anlatısı kurgulamıştır. Romanda, uzak geleceğin komplo dolu, aşırı teknolojik yapılanmalarından ziyade, gündelik yaşam odaklı bir kurgu söz konusudur. Yazar bu eseriyle, yakın geleceğin post-modern toplumunun karşılaşılabileceği sorunlara dikkat çekmeyi amaçlamıştır (Palmer 2003: 177). Roman, toplumda dışlanmış, devletin sert politikalarına maruz kalmış uyuşturucu mağdurlarına

adanmıştır. Teknolojinin toplum üzerindeki etkisinin git gide arttığı bir geleceğin öyküsü olan *Karanlığı Taramak* romanı, uyuşturucu kullanımı, kapitalizm, tüketim toplumu, politik ve sosyal sorunlar gibi temalar üzerine kurulmuştur. Roman, bahsi geçen temaların olası olumsuz sonuçlarının bir yansıması olarak okuyucunun karşısına çıkmıştır.

Philip K. Dick'in Distopyan Dünyaları

İlk kez 1868 yılında İngiliz filozof John Stuart Mill tarafından yapılan bir konuşmada kullanılan distopya kavramı, şiddet, kaos veya savaş içeren “*kötü bir yer*”in tasviri için kullanılmıştır (Roth 2005: 230). Distopyalar, yazıldığı dönemin toplumsal, siyasal, ekonomik gibi gelişmelerinden hareketle belli eğilimlere, yöntemlere ve uygulamalara karşı uyarı niteliği taşıyan edebi yazımlardır. Sistem eleştirisi barındıran distopyalarda, topluma baskı ve denetim kaçınılmazdır. Bu yazımlarda, duygu ve düşünceleri engellemeye çalışan otoriter iktidarların olduğu ve bu iktidarların, özgür iradeleri hiçe saydığı ve hatta teknolojik gelişimi, toplum üzerinde gözetim ve denetim aracı olarak kullandığı toplum tasavvurları belirgindir (Bezel 1984: 8-9).

Distopyalar, 19. yüzyıldan itibaren filizlenmeye başlamış ve ütopyanın gelişme kavramına zıt olarak yok oluş senaryolarının üzerine kurulmuştur (Baudou 2005: 19). Dünyanın 20. yüzyıla beraber yaşadığı büyük savaşlar, buhranlar, toplumsal ve teknolojik değişimler distopya yazımını etkilemiş ve bu türde daha fazla eser verilmesini sağlamıştır. Gelecekle ilgili karamsar tablolar içeren distopyalar, hızlı değişimlerin yol açtığı sosyal, psikolojik vb. durumların bir yansıması olarak görülebilir. Distopyalar, insanlığın uzun süredir maruz kaldığı toplumsal değerlere ve gündelik hayat algısına yapılan müdahalelerden dolayı oluşan geleceğe dönük sosyal kaygısının (*social anxiety*) bir tezahürü olmuştur (Çelik 2015: 62).

Distopya düşüncesi ve eserlerinin 20. yüzyılda ivme kazanması tesadüfi değildir. Bu yüzyılda dünyanın geçirmiş olduğu birçok değişim ve dönüşüm distopya yazımının geleceğine de yön vermiştir. 20. yüzyılda gerçekleşen I. ve II. Dünya Savaşı, Stanilizm (1928-1953), 1929 Dünya Ekonomik Krizi (Büyük Buhran), Nazi Almanyası (1933-1945), İtalyan faşizmi (1922-1945), atom bombası saldırıları (1945), Vietnam Savaşı (1955-1975), Franco diktatörlüğü (1939-1975), 1968 Mayıs olayları, 1960'lardaki Hippi Hareketi, soykırımlar ve özellikle Soğuk Savaş Dönemi (1947-1991) distopik eserlerin ortaya konmasında önemli rol oynamıştır (Atasoy 2017: 60-61).

Philip K. Dick, 20. yüzyılın geçirmiş olduğu bu dönüşüm ve değişimlerden beslenmiş bir yazardır. Yazarın ilk (1952-1961) ve ikinci dönem (1962-1968) eserlerinde Amerikan askeri politikalarının, Nazi Almanyası'nın, Yahudi soykırımının ve Soğuk Savaş döneminin etkileri görülmektedir. Yazarın üçüncü dönem (1974-1982) eserlerinde ise 1968 Mayıs olayları, Hippie hareketi, karşı-kültür ve Amerikan hükümetinin uyuşturucu karşıtı politikaları etkili olmuştur. Yazarın üç döneme ayrılması mümkün olan yapıtlarının ortak noktası oldukça politik, karamsar ve sorgulayıcı olmasıdır. Toplumun içinde bulunduğu karamsarlık, ümitsizlik ve gelecek kaygısı, yazarın gözlem ve hayal gücü yeteneğiyle beraber eserlerine kaynaklık etmiştir. Yazar Dick'in son dönemi olarak kategorize edilmesi gereken 1973-1982 dönemi, diğer dönemlerinden farklıdır. Dick, son dönem eserlerinde şizofrenik saplantılara sahip, topluma uyum sağlayamayan karakterlere daha sık yer vermiştir. Ayrıca bu dönemde etkilendiği düşüncelerden hareketle felsefi ve teolojik metinler de kaleme almıştır (Jameson 2005: 363).

Philip K. Dick'in 1950'li yıllarda yayımladığı ilk dönem kitaplarının temelinde gücü elinde bulunduran hükümetler ve çıkar grupları bulunmaktadır. Soğuk Savaş'tan kaynaklı gergin siyasi ortam, yazarın eserlerine savaş korkusunu, toplumsal bunalımı ve paranoyayı işlemesine sebep olmuştur. Üstelik yazar, sadece siyasi havanın etkisini yazmakla kalmayıp, insan-teknoloji birleşimi, yapay zeka, dünya dışı yaşam ve küresel kapitalizmin dönüşümü gibi post-modern temaları da ele almıştır. Güce sessiz kalan toplumsal gruplar, liberal ve rekabetçi politikalar ışığında gücü elinde bulunduran totaliter kesimler eserlerde sıklıkla karşı karşıya getirilmiştir. Kitaplarda toplumun seçim yapabilme ve özgürlük ideali gücü elinde bulunduranlar tarafından engellenmiştir. Teknolojik gücün askeri sistemlerde toplandığı ve toplumun kontrol altında tutulmaya çalışıldığı gergin ortamlar, ilk dönem eserlerin temelini oluşturmaktadır. Şüphesiz ki, bunun altında Soğuk Savaş'ın getirdiği konformizm ve durağanlık yatmaktadır (Kellner, Best 2007: 130-131).

Philip K. Dick'in ilk romanı olan *Solar Lottery (Uzay Piyangosu)* (1955), piyango adı verilen bir sistemle yöneticilerin toplumun her kesiminden rastgele seçildiği ve diğer toplumsal grupların bu yöneticilere suikast yapmaya çalıştığı, liberal hükümlerin ışığındaki bir distopyayı anlatır. Rekabet arzusunun ve toplumsal çatışmanın ön plana çıktığı eser, yazarın ilerleyen dönemlerinde sıkça yapacağı yapay zeka ve android (makine-insan birleşimi) sorgulamasının ilk eseri olması bakımından önemlidir. Yazar Dick'in *The World Jones Made (Yaratılan Dünya)* adlı romanı 1956 yılında yayımlanır. Eser, apokaliptik bir dünyada öznel bir görüşün dahi yasak olduğu, totaliter bir gelecekte geçer. Bu totaliter rejimi

ve dünya dışındaki canlılar tehdidine karşı, geleceği görme yetisi olan bir insanın mücadelesini ve hızlı yükselişiyle gelişen olaylar anlatılır. *Eye in the Sky (Gökteki Göz)* (1957) romanı, yazarın paralel evren, komünizm korkusu, radyasyon yayılımı gibi tematik konuları işlediği eserdir. Zaman ve gerçeklik üzerine bolca sorgulamanın yapıldığı roman, uzak bir gelecekte bir grup insanın başından geçen olaylar üzerine kuruludur. Yazarın dikkat çeken bir diğer eseri *The Cosmic Puppets (Kozmik Kuklalar)* yine 1957 yılında yayımlanır. Roman, iki ayrı fantastik gücün çatışmasını aralayan sıradan bir kişinin üzerine kuruludur. Eser, büyüdüğü kasabaya giden bir insanın, küçükken öldüğü rivayetini araştırmasıyla başlar ve yaşadığı fantastik olaylarla gelişir. Yazarın ilk dönem romanları içerisindeki en çarpıcı ve son eser *Time Out of Joint (Çığırından Çıkış Zaman)* (1959) adıyla yayımlanır. Kitap, askeri strateji yeteneğine sahip olduğunu farketmeyen bir kişinin, 1959 yılında sıradan bir hayat sürdüğünü düşünmesiyle başlamaktadır. Ancak zaman ve mekan şüpheleri git gide artan kişi, aslında 1998 yılında yaşamaktadır. Ana karakterin yaşadığı kasaba, kendisi için kurulmuş simülasyon bir evrendir. Dünya ile Ay kolonileri arasında gerçekleşen bir savaşta strateji yeteneği kullanılan ana karakter, kendisini bir anda güç merkezlerinin, totaliter iktidarların ortasında bulur.

Philip K. Dick, 1960'lı yıllarda Amerikan hükümetinin iç ve dış politikalarını, stratejilerini iyi analiz etmiş bir yazardır. İç politikada, sivil haklar, siyah radikal aktivizm, toplumu gözlem altında tutma çabası ve Vietnam Savaşı karşıtı protestolar gibi hükümeti zor durumda bırakan unsurlar, yazarın hayal gücüne yaratıcılık katmıştır. Dış politikada ise Amerikan egemen sınıfı için artan komünizm tehdidine karşı oluşan karamsarlık, Soğuk Savaş'ın getirdiği ekonomik patlamanın ve Fordist kapitalizminin sonunun giderek yaklaştığı ortam belirleyici olmuştur. Yazar, bu despotik politikalar ışığında paranoyaklaşan insanları edebi anlamda temsil eden kişi olmuştur. Ayrıca, 1960'larda ortaya çıkmaya başlayan cinsel devrim ve feminizmin ahlaki düzene yönelik kaygı verici gelişiminin yarattığı panik havası, karşı-kültüre sert tutumları beraberinde getirmiştir. Yazar eserlerinde yarattığı karşı-kültüre mensup insanlarla, bu görüşün destekleyicisi olduğunu ilan etmiş gibidir (Wood 2008: 49).

Philip K. Dick'in ikinci dönemi 1962 yılında yayımlanan *The High Man in the Castle (Yüksek Şatodaki Adam)* romanı ile başlar. Yazarın en ünlü eseri olarak gösterilen roman, aynı zamanda Hugo Ödülü'nü¹ kazanan tek yapıtıdır. Roman, II. Dünya Savaşı'nı Almanya

¹ Her yıl düzenlenen ve bir önceki yılın en iyi bilim kurgu ve fantastik edebiyatı eserlerine verilen, dünyanın en büyük ve prestijli ödüllerinden biri.

ve Japonya'nın kazandığı ve Amerika'nın sömürgeleştiği distopik bir dünya tahayyülü sunar. Kitap, 20. yüzyılda gerçekleşen baskın Batı sömürsü ve genişleme ideolojisini sert şekilde eleştirmiştir. Post-modern toplumların tekelci kapitalist bir sistemde nasıl yabancılaştığına değinen eser, ükroni² distopyalarının en iyi örneği olarak gösterilmektedir. Yazar Dick'in Mars'taki koloniler üzerine kurguladığı ve şizofreni, yapay zeka, intihar gibi kavramları yine sıradan insanlar üzerinden kurguladığı *Martian Time-Slip (Mars'ta Zaman Kayması)* romanı 1964 yılında yayımlanır. Bu romanı, 21. yüzyılda kutuplaşmaların arttığı ve Amerika'da anaerkil bir düzenin hakim olduğu distopya anlatısı *The Simulacra (Simulakra)* (1964) takip eder. Roman, Mars'a yerleşme hayali kuran toplumsal grupların totaliter lidere karşı verdiği mücadeleye dayanmaktadır. Yazarın dünya dışı yaşamı ele aldığı bir diğer eseri *Clans of the Alphane Moon (Alfa Ayının Kabileleri)* (1964), delilik olgusu, sanrı, kutuplaşma gibi temaları ele alır. Kitap, dünya dışı yaşama yollanmış akıl hastalarının kurduğu koloniler üzerinden statü, sistem ve eşitlik gibi konuları işlemektedir. Yazarın yine 1964 yılında yayımlanan bir diğer önemli eseri *The Three Stigmata of Palmer Eldritch (Palmer Eldritch'in Üç Stigmatası)* adını taşımaktadır. Eser; rekabet, şirketleşme ve teknolojinin kötüye kullanımı gibi konular üzerinden düzen eleştirisi yapmaktadır. Yazarın cyberpunk³ (siberpunk) türünün habercisi olacak *Do Androids Dream of Electric Sheep? (Androidler Elektrikli Koyun Düşler Mi?)*⁴ romanı 1968 yılında yayımlanır. 21. yüzyılın Amerikasında geçen eser, ekolojisi bozulmuş bir dünyada, sistem dışına itilmeye çalışılan robot insanları (*android*) yok etmekle görevli bir ajanın başından geçenleri anlatmaktadır. Romanın olay örgüsü, ana karakter olan Ajan Rick Deckard'ın öldürmekle görevlendirildiği robot insanları yok ederek elde edeceği parayla gerçek bir koyun sahibi olma arzusuna dayanmaktadır. Kitaptaki distopik evrende, gerçek hayvanların soyu tükenmeye başladığı için hayvan klonlanmaya başlanılmıştır. Üstelik gerçek hayvan sahibi olmak bir statü göstergesidir. Doğanın ve toplumun entropisinin anlatıldığı eser, ileri kapitalizmin doğaya ve insana vereceği zararı teknolojiye dayalı bir düzen üzerinden ele almıştır.

² Ükroni (Uchronia) kavramı, 1876 yılında Charles Renouvier tarafından ortaya atılmıştır. Bu kavramı, tarihin bilinen akışının sapıtılarak yeni sonuçların yaratıldığı ve "Eğer olsaydı ne olurdu?" sorusunun arandığı bilim kurgu eserleri olarak tanımlamak mümkündür (Baudou 2005: 93-94).

³ İlk kez Bruce Bethke tarafından 1983 yılında *Amazing* dergisinde aynı ismi taşıyan bir öyküde kullanılan cyberpunk (siberpunk), teknolojinin çok hızlı bir şekilde geliştiği ancak yaşam kalitesinin oldukça düşük seyrettiği teknoloji-insan zıtlığı odaklı bir bilim kurgu alt türüdür. Bu türün bir akım haline dönüşmesini ve tanınır olmasını sağlayan kişi William Gibson'dur. Türün en bilinen kitabı yine William Gibson tarafından yazılan 1984 tarihli *Neuromancer* romanıdır (Bould 2005: 217). Bu türün ana temaları; küresellik, yapay zeka, insan-teknoloji bütünleşmesi, sanal dünyalar ve bilgisayar odaklı yaşam olarak gösterilebilir.

⁴ Roman, 1982 yılında yönetmen Ridley Scott tarafından *Blade Runner (Bıçak Sırtı)* adıyla beyaz perdeye uyarlanır. Bu film yazarın eserlerinden uyarılma yapılan ilk filmidir. Yazar Dick, *Blade Runner (Bıçak Sırtı)* filmi yayımlanmadan kısa bir süre önce hayatını kaybetmiştir.

Philip K. Dick'in üçüncü dönemi olarak kategorize edilen 1974-1982 dönemi, yazarın distopik kurgularında bilim kurgusal öğelere ek olarak teoloji ve mit konularını da içermesi bakımından önemlidir. Yazarın 1974 yılının Şubat ve Mart ayında yoğun olarak yaşadığı sanırsal problemlerin ve psiko ruhsal çöküşün neticesinde "2-3-74" deneyimi olarak nitelendiği, bilim kurgu, yaratıcılık ve akıl sağlığı kesişiminin (Wimer 2017: 1-2) kitapları üçüncü dönemine aittir. Yazarın ilk iki döneminde sıklıkla kullandığı paranoya ve yabancılaşma temalarına üçüncü dönemiyle birlikte dini ve mistik görüşlerinin de dahil olduğu söylenebilir. Yazarın üçüncü döneminde yarattığı karakterler, yaşadığını iddia ettiği olağanüstü ruhsal deneyimler ve paranoyak olayların izlerini taşır. Kitaplar teolojik konulardan yola çıkılarak uyuşturucu, paranoya ve mistik olayların deneyimlenmesi üzerine kuruludur. Önceki dönemlerinden farklı bir yol izleyen yazar, siyasi sistemlerin veya teknolojik gelişmelerin merkez odak olduğu anlatılardan ziyade, yakın geleceğin toplumlarındaki sıradan insanları ve bu insanların deneyimlerini anlatmayı tercih etmiştir. Yazarın bağımlılık sorunu, ailevi ve ruhsal problemler gibi özel hayatındaki unsurlardan etkilenerek yazdığı 1974-1982 yılları arasındaki eserlerle, paranoya, uyuşturucu kullanımı, ezoterizm, gnostisizm gibi yeni temaların ve görüşlerin bilim kurgu türleri içerisinde tartışılabilir olmasının önünü açmıştır (Davis 2015: 173-174).

Philip K. Dick'in üçüncü dönemindeki ilk eser 1974 yılında yayımladığı *Flow My Tears, the Policeman Said* ("Aksın Gözyaşlarım" *Dedi Polis*) romanıdır. Yakın geleceğin Amerikasında, totaliter bir polis devleti döneminin anlatıldığı roman, genetiği değiştirilmiş özel bir tür insan olan bir televizyon sunucusunun, teknolojik bir saldırı sonucunda kaybettiği kimliğini geri kazanma çabasının üzerine kuruludur. Despotik bir polis devletinde gözetimin ve denetimin ne boyutlara ulaşabileceği eserin temel sorunsalıdır. Yazarın yarı-otobiyografik olarak nitelendirilebilecek ve yaşadığı paranormal olaylardan esinlenerek kurguladığı eser *VALIS* (1981) romanıdır. Aynı adı taşıyan bir üçlemenin ilk eseri olan kitap, yazarın yaşadığını iddia ettiği "2-3-74" deneyimi, Tanrının varlığı, paranoya, kimlik kaybı gibi konuların işlendiği kitap, yazarın dini ve mistik konulara bolca atıf yapmasıyla ön plana çıkar. *VALIS* üçlemesinin ikinci kitabı *The Divine Invasion* (*Kutsal İstila*) 1981 yılında, üçüncü romanı olan *The Transmigration of Timothy Archer* (*Timothy Archer'in Ruhgöçü*) ise 1982 yılında yayımlanır. Bu üçleme, yazarın 1974-1982 yılları arasında araştırma konusu yaptığı dini ve mistik görüşlerinden hareketle yazdığı 8000 sayfalık günlüğünden hareketle kaleme alınan eserlerdir. Yazarın bilim kurgu yazarlığı dışında yaptığı Tanrının varlığı,

mistizm, yanılsama, din ve alternatif gerçeklikler konulu deneme kitapları da üçüncü dönemine aittir.

Philip K. Dick'in *Karanlığı Taramak* Romanı

*Karanlığı Taramak*⁵ romanı Philip K. Dick'in gerçek arkadaşlarından esinlenerek oluşturduğu distopik bir hikayeye dayanır. Roman kurgusu, uyuşturucu kullandığı için toplumdaki dışlanan ve problem yaşayan bağımlı insanlar üzerine kuruludur. Bağımlı insanların yaşadığı takip edilme ve yakalanma korkusundan hareket eden kitap, paranoya ve kimliksizlik temaları üzerinden yabancılaşmış bir toplumu tasvir eder. Romanın alt-kültüre mensup insanların sorunlarına ve Amerikan hükümetinin 1970'lerde artan uyuşturucu karşıtı sert politikalarının toplumsal etkilerine dikkat çekmeye çalıştığını söylemek mümkündür. Yazar, korku ve panik kültürünün hakim olduğu bu romanında teknolojik gelişimle beraber ortaya çıkan toplumsal problemleri, yaşadığı dönemin ilaç politikalarından ve tüketim çılgınlığından yola çıkarak kurgular (Warrick 1987: 6).

Karanlığı Taramak, yazıldığı (1977) döneme göre yakın bir gelecek olan 1994 yılının Amerika'sında geçer. Kitap, gizli narkotik ajanı Bob Arctor'un hükümet tarafından görevlendirildiği uyuşturucu operasyonuna dayanır. Amerikan hükümetinin savaş açtığı "D Maddesi", Amerikan halkının %20'si tarafından kullanılan yaşa dışı bir uyuşturucudur. Hükümet bu uyuşturucu maddesini ülkeye sokan ve kullanan kişileri yakalamak için büyük bir hazırlık içerisinde. Gizli operasyonlarda kullanılmak üzere narkotik ajanlarına takma ad verilir. Ana karakter Bob Arctor'un takma adı ise Fred'tir. Ajan Fred, uyuşturucu kullandığı ve sevkiyat işleriyle uğraştığı tespit edilen üç kişiyi takip etmekle ve kayıt altına almakla görevlendirilir. Polis teşkilatı, uyuşturucu satıcılarını takip etmek için onların evine ses ve görüntü kaydı yapan üç boyutlu *hologram tarayıcılar* yerleştirir.

Polis teşkilatı ajanlarına gündelik yaşamda kimliklerinin ortaya çıkmaması için *karma elbise*⁶ adı verilen ve kişinin kimliğini tamamen gizleyen özel bir teknolojik kıyafet giymeyi zorunlu kılar. Bu kıyafet şeffaf dış kaplamasıyla birlikte saniyeler içerisinde milyonlarca insan kılıfına girebilen ve kıyafeti giyen insanın hiçbir fiziki özelliğini göstermeyen bir yapıya sahiptir. Ajan Fred, *karma elbise* üzerindeyken narkotik birimindeki diğer ajanlara yaptığı konuşmada elbiseyi şu şekilde aktarır: "*Karma elbise... hafıza bankasına bir buçuk milyon farklı insanı temsil eden fizyonomik parçalar yüklenmiş minyatür bir bilgisayara*

⁵ *Karanlığı Taramak* romanı yazarın sinemaya uyarlanan eserleri arasındadır. Roman özgün adıyla 2006 yılında yönetmen Richard Linklater tarafından beyaz perdeye aktarılmıştır.

⁶ *Hologram tarayıcılar* ve *karma elbise* romanın bilim kurgusal detaylarıdır.

bağlı, çok yüzlü bir kuars lensten oluşuyordu: kadın, erkek ve çocuklarla ilgili her bir değişken kodlanıp her yönde yayınlanarak, ortalama bir insanı kaplayabilecek büyüklükte çok ince, kefenimsi bir yüzeye yansıtılıyordu” (Dick 1998: 30-31).

Ajan Fred, giyen kişinin ses ve fiziki özelliklerini örtbas eden *karma elbisenin* gerçeklik algılarına zarar verdiğini keşfeder. Gerçek kimliğinden uzaklaştığını ve sürekli olarak kafa karışıklığı yaşadığını farkedene karakter, şizoid belirtiler göstermeye ve sanal bir dünya içerisine hapsolmeye başlar. Ancak karakter, toplum içerisindeki güvensizliğin git gide arttığı bir ortamda *karma elbisenin* bir zorunluluk olduğuna inanır: “[...] polis memurları uyuşturucu mafyasının elindeki güç dolayısıyla büyük bir risk altında. Bildiğiniz gibi bu güç, bu konuda en geniş bilgiye sahip uzmanların görüşüne göre, tüm ülkedeki çeşitli kanun uygulayıcı makamlara büyük bir beceriyle sızmış olabilirler. Sonuçta kendilerini işe adanmış bu insanlar için *karma elbise* vazgeçilmezdir” (Dick 1998: 32).

Gizli görevlerde D Madde’siyle bağlantılı kişilerle ilişki kurmak zorunda olan ajanların çoğu bu maddeye bağımlı hale gelir. Ajan Fred bunlardan birisidir. Donna adlı birisiyle irtibat kuran ve D Madde’si alan Fred, aşırı bağımlı birisine dönüşür. D Maddesi kullandığını saklayan Fred bu uyuşturucu maddesi şu şekilde tanımlar: “D, dedi yüksek sesle, D Maddesi’nin baş harfidir. Dumur, Depresyon ve Dostsuzluk, dostlarınızın sizden ve sizin onlardan uzaklaşmanız, herkesin herkesten uzaklaşması, izole edilmek, yalnızlık, birbirinden kuşkulama ve nefret etme. O D harfi en sonunda da ölüm (death) anlamına gelir” (Dick 1998: 36).

Ajan Fred’in *karma elbise* içinde gün boyu *hologram tarayıcılardan* elde edilen sesleri ve görüntüleri takip etmesi sanal kimliğinin gerçek kimliğinden daha baskın hale gelmesine neden olur. Ayrıca görevi başındayken sürekli olarak D Maddesi kullanan karakter, görevi dışında ne yaptığını ve nerede yaşadığını bilemeyecek kadar kötü duruma gelir. Polis teşkilatında ajanların uyuşturucu kullandığına dair iddialar üzerine görevlilere psikolojik testler uygulanmaya başlar. Ajan Fred’in beyin fonksiyonlarında ilginç bulgulara rastlanır. Karakter kendisine uygulanan bir takım testlerin sonucuna kadar D Maddesi kullanmaya devam eder. Günlük hayatında iki arkadaşıyla beraber aynı evde yaşayan Fred, D Maddesi almayı azaldıkça derin bir şüpheye düşer. Çünkü *hologram tarayıcılarla* takip ettiği üç kişiden biri olan Bob, kendisine benzemektedir. Şüpheleri git gide artan karakter, günlük hayatı ile iş hayatını karşılaştırmaya çalışır. Daha dikkatli birkaç gözlemin ardından takip ettiği Bob, Luckman ve Barris adlı bağımlılardan Bob Arctor kendisidir. D Maddesi

operasyonlarında kendi kendini takip ettiğini farkedene ve uyuşturucu sevkiyatı suçlamasıyla karşı karşıya kalacağını düşünen karakter büyük bir korku yaşar:

“Kaç tane Bob Arctor var? Dedi Bob Arctor kendi kendine. Garip ve uçuk bir fikir bu. Benim düşünebildiğim iki tane var: Bob adlı biri, ve onu izlemekle görevli olan Fred adlı diğeri. İkisi aynı kişi. Gerçekten öyle mi? Fred gerçekten Bob ile aynı kişi mi? Bilen var mı bunu? Biri bilecekse o ben olmalıyım, çünkü dünyada Fred'in Bob Arctor olduğunu bilen tek kişi benim. Ama, diye düşündü, ben kimim? Onların hangisi benim?” (Dick 1998: 114-115).

Ajan Fred, günlük hayatındaki adıyla Bob Arctor, daha dikkatli olmaya ve içine düştüğü bu kötü durumdan kurtulmanın yollarını aramaya başlar. Kendisine komplo kurulduğu inancına kapılan karakter, evdeki diğere bağımlılar Luckman ve Barris üzerine yoğunlaşır. *Hologram tarayıcılardan arkadaşlarını daha dikkatli izlemeye başlayan Fred, Barris adlı kişinin sıradışı hareketlerde bulunduğunu farkedene. Birkaç günün ardından polis merkezine ihbarda bulunmaya gelen birisini dinlemesi için çağrılan Fred, karşısında Barris'i bulur. Ajan Fred karma elbise içerisindeyken Barris'in iddialarını dinler. Barris, Bob Arctor'un D Maddesi sevkiyatıyla uğraştığını ve acilen tutuklanması gerektiğini söyler. Ajan Fred, kendisine komplo kuran kişinin Barris olduğunu anlar. Ajan Fred, Bob Arctor'un yani kendisinin herhangi bir sevkiyat işiyle uğraşmadığından emindir. Büyük bir iftiraya maruz kaldığını düşünen Fred, her iki kimlik arasında sıkıştığını hisseder: “Arctor'un evine döneceğim. Sokağın başındayken ben Bob Arctor'um, bilgisi dışında izlenen ağır uyuşturucu bağımlısı. Her iki günde bir sokağın sonuna gitmek için bahane bulacağım. Oradaki apartmanda Fred olacağım, ve kendi yaptıklarımı izlemek için millerce uzunluktaki bantları gözden geçireceğim. Bütün bunlar beni geriyor, diye düşündü”* (Dick 1998: 124).

Ajan Fred, içine düştüğü derin korkular yüzünden D Maddesi kullanımını artırır. Beyninin iki tarafı da farklı şekillerde ve işlevlerde çalışmaya başlayan karakter, kendisine yapılan testlerin sonucunu öğrenir. Aşırı D Maddesi kullanımı yüzünden görevden alınmasına ve tedavi olmasına karar verilir. Ajan Fred'in görevden alındığını kendisine bildiren kişi üst kademe memur Hank'tır. Memur Hank, görev yapamayacak kadar kötüleşen ajan Fred'e, içinde bulunduğu operasyonun gerçekleri anlatılır. Ajan Fred'i D Maddesi kullanmaya iten Donna aslında gizli bir narkotik ajanıdır. D Maddesine bağımlı olması sağlanan Fred, polis teşkilatının sevkiyat işiyle uğraştığı tespit edilen Barris'i daha yakından takip etmek ve polis merkezine gelmesini sağlamak için kullanıldığını öğrenir. Fred'in D Maddesi bağımlılığı çok ölümcül bir noktaya ulaştığından tedavi altına alınmasına karar

verilir. Karakter, D Maddesi mağdurları için finans ve sığınma yeri sağlayan New Path (Yeni Yol) adlı şirketin rehabilitasyon merkezine kabul edilir. New Path adlı şirket, D Maddesi'yle mücadele kapsamında polis merkezlerine maddi destek sağlayan bir kuruluştur. Bu kuruluşun kişileri kabul etme prensibi, eski yaşantısı hakkında hiçbir fikri olmayan ve D Maddesi bağımlılığı son derece fazla olan bireylere yöneliktir. Burada tedavi altına alınan karakter, Bruce takma adını almaya başlar. Rehabilitasyon merkezi hasta bireyleri çalışması için şirkete ait olan çiftliklere göndermeye başlar. Çiftliğe gönderilen ve çalışması sağlanan Bruce, burada çiçek yetiştirildiğini öğrenir. Bu çiçek, D Maddesi yapımında kullanılan yaşa dışı bir bitkidir. Kitap, New Path şirketinin D Maddesi'ni piyasaya sürdüğünün keşfiyle son bulur.

Karanlığı Taramak Romanında Toplumsal Kurgu

Karanlığı Taramak romanı Amerika'nın California Eyaleti'nde bulunan Anaheim adlı bölgede geçer. Los Angeles şehri metropol alanında bulunan Anaheim Bölgesi, eğlence merkezleri ve tema parklarıyla ön plana çıkar. Yazar, ışıltılı ve yapay dokulu bir şehir tasviri için bu bölgeyi seçer. Ana karakter, yaşadığı bölgeyi şu şekilde tanımlar: "*Anaheim, California'daki yaşam sonsuz bir reklam gibiydi; devamlı yinelerek başa dönüyordu. Hiçbir şey değişmiyordu, sadece neon akıntısı haline gittikçe genişleyerek yayılıyordu. Toprak nasıl plastiğe dönüştü diye düşündü*" (Dick 1998: 40). Baudrillard (2011: 28-29) 1980'li yılların başlarında Amerikan kültürünün minyatürleşmiş bir toplumsal mikrokozmosu olarak eğlence merkezlerini işaret eder. Bu eğlence yerleri, toplumsal bir sıcaklık ve cazibe merkezi gibi görünür. Baudrillard'ın Disneyland örneğinde vurguladığı gibi lunaparklar ve eğlence merkezleri post modern toplumda bir ilüzyon ve fantezi unsuruna dönüşmüştür. Sürekli olarak eğlence ve keyif aracına dönüşen bu eğlence merkezleri, şehirlerin yapaylığının ve plastikliğinin bir yansımasıdır. Los Angeles şehrinin Anaheim Bölgesi de tüketime odaklı bir anlayışın sonucu durumundadır.

Yazar Dick yapay şehir vurgusunun yanı sıra tüketim çılgınlığının ön plana çıktığı bir toplum tasvir eder. Ana karakter, yaşadığı bölgeyi, "*Güney California'da nereye gittiğin pek farketmezdi. Her yerde aynı McDonald's dükkanı vardı, sen gidiyormuş gibi yaparken çevrende dönen bir çember gibi. Sonunda acıkıp McDonald's'a girdiğinde, sana daha önce ve ondan daha önce sattıkları McDonald's hamburgerinin aynısını satarlardı*" (Dick 1998: 40) şeklinde tanımlar. G. Simmel (2015: 99) modern toplumun yaşama merkezi olan metropollerin insanlarda kayıtsızlık ve bıkkınlık oluşturduğunu ileri sürer. Ayrıca insanların tepkisiz ve umursamaz yaşamlarının metropollere özgü olduğunu dile getirir. Yoğun ve

kapsamlı yaşamın, birbiriyle çelişik ve büyük hızla değişkenlik gösteren izlenimlere ve tepkilere neden olabileceğini söyler. Dolayısıyla, insanların dayanma güçlerini sonuna kadar kullanmalarına sebebiyet vereceğini dile getirir. Ona göre metropol yaşantısının insanların güç toplamasına müsait bir yer olmadığı aşıkardır. İnsanların güç toplamaya zaman bulamama ise yeni kavrayışlar ve duyular noktasında bireyi yetersiz enerjiyle baş başa bırakır.

Romanda tasvir edilen yapaylaşmış ve toprağın plastiği dönüşmüş olduğu şehirde toplum ile polisler arasında iyi bir diyalog yoktur. Gün geçtikçe artan D Maddesi kullanımı polisleri daha sert önlemler almaya iter. Toplumdaki bireyler sürekli olarak gözetim ve denetim altında tutulduğundan dolayı paranoyak davranışlar göstermeye başlar. Toplum yakalanma ve ceza alma korkusunu sürekli yaşar. Bob Arctor'un yakın arkadaşı olan bağımlı Charles, kendisinin polis tarafından durdurulacağını hissetmesi üzerine yaşadığı korku, toplumdaki çoğu birey için geçerlidir: *"Bu baskıcı polis eyaletinde hayatta kalabilmek için her sorulduğunda bir isim verebilmelisin, diye düşündü. Kendi ismini. Daima. Tütsülenmiş olup olmadığını anlamak için dikkat ettikleri ilk işaret bu, kim olduğunu hemen o anda çıkaramaman"* (Dick 1998: 16).

Roman, D Maddesi bağımlılarını toplumdaki dışlanan ve hippie bir yaşam tarzına sahip bireyler olarak yaratır. Genellikle toplumun alt kesiminde bulunan bağımlılar, şehrin banliyölerinde yaşayan az gelirlerdir. Charles karakteri bunlardan birisidir. Yaşadığı bölgeyi ucuz ve plastikten yapılmış evler topluluğu olarak gören karakter, bağımlı olmayan insanlara "namuslular" yakıştırmaları yapar. Roman, D Maddesi bağımlılarının sınıfsal farklılıkları Charles karakterini üzerinden vurgulanır. Charles, şehrin en güzel yerlerinde yaşayan "namusluların" ışıltılı ve gösterişli olduğunu düşünür:

"Los Angeles'in merkezi, Westwood Bölgesi, günlerden çarşamba. İleride –eğer üzerinde bir kredi kartı yoksa ve elektronik kontrol kapısından geçemediyse- lastik top gibi çarpıp geri yollandığın bir duvarla çevrelenmiş koca alışveriş merkezlerinden biri duruyor. Herhangi bir alışveriş merkezinde geçecek kredi kartı olmadığından, içlerinin neye benzediği konusunda bildikleri anlatılanlardan ibaretti. Anlaşılan oralarda namuslu vatandaşlara, özellikle de eşlerine kaliteli ürünler satan çok sayıda insan vardı. Mağazanın kapısında her gireni kontrolden geçiren üniformalı, silahlı görevliye baktı. Kredi kartlarının sahipleriyle karşılaştırıyor, kartın çalıntı, satılmış, satın alınmış, kötüye kullanılmış olup olmadığını kontrol ediyorlardı" (Dick 1998: 17).

Romanın ana karakteri Bob Arctor, iki farklı sınıfın da temsilcisi durumundadır. Yazar Dick, iki farklı toplumsal grup arasında sıkışıp kalan ana karakteriyle döneminin hippie kültürü ve beyaz yakalılarını karşı karşıya getirmeye çalışır. Bob Arctor, D Maddesine bağımlı olmadan önce iki çocuğu ve eşiyle yaşayan “namuslu” bir memurdur. Ancak zamanla kendisini “düzenli bir yaşama” ait hissetmeyen karakter, bağımlı olan iki diğer arkadaşıyla beraber yaşamayı tercih eder:

“Eski günlerde Bob Arctor ilişkilerini değişik biçimde yürütürdü: diğer eşlerden farklı olmayan bir karısı, iki küçük kızı, her gün silinip süpürülen, çöprü çıkarılan sabit bir ev düzeni, genelde ön kapıdan alınıp daha açılmadan çöprü boylayan, hatta bazen eline geçtiğinde çoktan okunmuş olan zamanı geçmiş gazeteleri vardı. [...] Boşanmak istiyordu o; ayrılmak istiyordu. Bunu yapmıştı da, hem de çok kısa sürede. Ve sonra yavaş yavaş, bütün bunların olmadığı, yeni ve karanlık bir yaşama başlamıştı” (Dick 1998: 78).

Bob Arctor, hippie bir yaşam tarzını tercih ettikten sonra beyaz yakalılara karşı derin bir nefrete sahip olur. Normal hayatta nasıl bir yaşam sürdüğünü bilemeyecek kadar kötü durumda olan karakter, Ajan Fred kimliğindeyken dahi bu nefreti sürdürür. Ajan Fred, beyaz yakalı bir çalışan olmaktan memnun değildir. Çevresindeki memurların temiz giyinmiş elbiseleri olması ve erdemli yaşamaları onu rahatsız eder. D Maddesi’yle mücadele kapsamında yapılan bir konuşmada söz alan Ajan Fred, karşısındakilere duyduğu nefreti iç sesi ile bir çatışma yaşayarak aktarır:

“Karma elbisenin içindeki Fred, gerçek adıyla Robert Arctor, homurdanarak düşündü: bu berbat bir şey. İlçedeki gizli narkotik ajanları ayda bir bu tür sabun köpüğü toplantılarda konuşmak üzere rastgele görevlendiriliyordu. Bugün sıra ondaydı. İzleyicilerine bakarak bu erdemli insan sürüsünden nefret ettiğinin bir kere daha bilincine vardı. Bütün bunların muhteşem olduğunu sanıyorlardı” (Dick 1998: 31).

Bob Arctor’un birbirinden bağımsız olan iki kimliği iki çatışmasının yansımasıdır. Ajan kimliğine sahip Fred karakteri her ne kadar yaşantısından nefret etse de beyaz yakalı olmanın mecburiyet olduğunun farkındadır. Çünkü D Maddesi bağımlısı gibi görünmek onun işine gelmeyecektir. Hükümet tarafından büyük baskı altında olan toplum, kirli ve düzensiz görünen bağımlıları içine kabul etmemektedir. Bu yüzden Fred büyük bir ikilem içerisinde. Ajan Fred’in Bob Arctor tarafı ise kirli ve düzensiz yaşama alışmıştır.

Luckman ve Barris adlı bağımlılarla yaşayan karakter yaşamından memnundur. Bob Arctor herhangi bir kuralın olmadığı hayatını tamamiyle kişisel zevklerine ve arkadaşlarına ayırır. Ancak gün içerisinde yaşadığı olumsuz durumlar, onun geçmişini ve aile hayatına dair özlemlerini hatırlatır. Yeni hayatının çok güvenli olmadığını düşünen Bob Arctor, sürekli olarak tetikte bir hayat sürer. Bu durum diğer iki arkadaşı için de geçerlidir. Barris adlı bağımlı “*Bu çağda, bu günlerde, içinde yaşadığımız bu denejere toplumda, bireylerin çektiği bunca yoksunlukla, para edecek bir şeye sahip olan herkesin daima bir silaha ihtiyacı olacaktır. Kendini korumak için*” (Dick 1998: 75) sözleriyle toplumsal yaşamın ne denli güvensiz olduğunu vurgular. Bob Arctor kendisine D Maddesi sağlayan arkadaşı Donna ile telefonda konuştuğunda toplumun nasıl bir denetim altında olduğunu ona söyler:

“Dünyadaki bütün paralı telefonlar dinlenirdi. Eğer dinlenmiyorsa, bu yalnızca ilgili teşkilatın elemanlarının henüz işe koyulmamış olmasındandı. Konuşmalar otomatik kaydedilir, aşağı yukarı iki günde bir kayıtların dökümü otomatik olarak alınır, memur yalnızca kayıt silindirlerini çalıştırır, ve kayıt tüm gereksiz boşlukları atlanarak okunmaya başlanırdı. Çoğu telefon konuşması zararsızdı. Memur ters yönde en ufak belirti gösterenleri hemen ayırırdı. Onun marifeti buydu işte. Bunun için para alırdı. Bazı memurlar bu işte çok iyiydi” (Dick 1998: 43).

David Lyon (2006: 65-70) gözetlenen toplumu metafor ederken panoptikon kavramından yararlanır. Bu patoptikonda denetleyici, işin içeriğini bilen ve işleyişi sağlayandır. Özel bir tür olarak gözetleyen kişi, görünmez haldedir. Görünme tek taraflı kılınmış ve gözlenenler nesne haline getirilmiştir. G. Deleuze (1990: 3-7) ise 20. yüzyıldaki kapitalist toplumların kontrol gücü yüksek bir denetim mekanizmasının altında olduğunu vurgular. Bu toplumlar okul, ev, hastane veya fabrika gibi kurumlarda gözetim ve denetim altındadır. Kriz çağının habercisi olan bu düzen, ”kontrol” kelimesine her daim ihtiyaç duyar. Kitleleşmeden ziyade bireyselleşmenin ön planda olduğu bu toplumlarda, kişisel bilgiler ve düşünceler denetimci gücün kontrolündedir.

Philip K. Dick, panoptikon düşüncesine benzer bir yapıyı *hologram tarayıcılar ve karma elbise* tasarlayarak romanına entegre eder. Toplum gün içerisinde sürekli olarak izlenir ve kayıt altına alınır. Sayıları gittikçe artan bağımlılar, operasyona uğrama korkusundan dolayı büyük bir korku içerisinde. Bu bağımlılardan olan Bob, Luckman ve Barris evlerinin izlendiği şüphesiyle yaşarlar. *Hologram tarayıcıların* kendilerini izlediğini düşünen arkadaşlar evlerini satma noktasına gelir. Bob Arctor’un korkuları Ajan Fred’in

kendisi olduğunu keşfetmesiyle daha da artar. Hem polis kimliğini korumalı hem de bağımlı biri olduğunu farketmemelidir. İki kimliği arasında sıkışıp kalan karakter, *hologram tarayıcılardan* kendi görüntülerini silerek bağımlı kimliğini yok etmeye çalışacaktır:

“Şimdiye dek Hank’in şüpheliler hakkında bilgileri nasıl öğrendiği onu çok etkilememişti; bilgiyi etkili bir izleme makinesi olan Fred’in kendisi taşıyordu çünkü. Ama şimdi: kimliğini belirleyecek öğeleri sözlü raporlarında yaptığı gibi otomatik olarak ortadan kaldırma özelliği olmayan ses ve görüntü tarayıcıları çalışacaktı. Hologramlar bozulduğunda onları kurcalayan, yüzü ekranı kaplayacak kadar yakına girmiş olan bir Robert Arctor olacaktı. Öte yandan kayıtları görecektir olan kendisiydi; düzeltme şansı hala vardı. Ama bu iş çok zaman ve dikkat isteyecekti” (Dick 1998: 124).

Karanlığı Taramak Romanında Yabancılaşma ve Paranoya

Yabancılaşma terimini, bireylerin birbirlerinden ya da belirli bir ortam veya süreçten uzaklaşması olarak tanımlamak mümkündür. Bu terim, ezici unsurlar altında benliklerini kaybeden bireysel ya da toplumsal özleri ifade eder. Modern toplum ekonomik, sosyal, siyasal vb. alanlarda baş döndürücü bir şekilde değişime ve dönüşüme uğrar. İçinde bulunduğumuz modern çağ, kapitalist gelişmeyle birlikte yabancılaşmayı toplumsal değişime ve dönüşüme içkin olarak artırır. Yabancılaşma, bireyin hem kendine hem de içinde bulunduğu topluma karşı hissiyatsızlaşma durumunun temel gerekçesidir (Marshall 1999: 798).

Philip K. Dick *Karanlığı Taramak* romanında yabancılaşma temasını sıklıkla kullanır. Roman, D Maddesi bağımlılarını kültürel anlamda derin bir çatışma yaşayan ve topluma uyum sağlayamayan asosyal bireyler olarak kurgular. Kitabın ilk bölümü Bob Arctor'un bağımlı arkadaşı Jerry Fabin'in yaşamını betimleyerek başlar:

“1994 Haziran'ında bir günün ortasıydı. California'da, ucuz fakat dayanıklı plastik evlerin bulunduğu, sıradan insanların uzun zaman önce terk ettiği bir bölgedeydiler. Jerry Fabin ışık gelmesini engellemek için daha önce önceden tüm pencereleri metal boya püskürtücülerıyla kapatmıştı; odanın ışığı üzerine sadece spot lambalar vidalamış olduğu direktten geliyor, gece gündüz yandığından kendisine ve arkadaşlarına zaman kavramını unutturuyordu” (Dick 1998: 12).

Jerry Fabin karakteri romandaki yabancılaşmış ve paranoyak davranışlar göstermeye başlamış insanların bir temsilcisi olarak kurgulanır. Jerry Fabin, D Maddesi'nin etkisiyle vücudunda sürekli olarak aphid sanrıları görür. Bu hayali böcekler onun her yerini sarmalar. Karakter roman boyunca bu sanrılarla mücadele etmeye çalışır: “*Adam bütün gün saçından böcekleri silkelemeye çalışıyordu. Doktor ona saçında böcek olmadığını söylemişti. Sıcak suyun altında böceklerin acısını çekerek, birbirini izleyen sekiz uzun saat boyu süren bir duş aldıktan sonra çıkıp kendini kuruladı, ama saçlarında hala böcek vardı; aslında her tarafında böcek vardı. Bir ay sonra artık akciğerlerine de girmişlerdi*” (Dick 1998: 9).

Roman, bireylerin yabancılaşmasını teknolojik öğelere ve uyuşturucu kullanımına dayandırır. Toplumdaki bireylerin teknoloji vasıtasıyla baskı altında tutulması onları yalnızlığa ve korkuya iter. Bu yalnızlık ve korku, insanların günlük hayattan kopmasına ve herhangi bir acı duymamasına yarayan D Maddesi kullanımını artırır. Ajan Fred, görev arkadaşlarından çoğunun kullandığını düşündüğü D Maddesine bir kurtuluş gözüyle bakar. Ancak D Maddesi kullanımının kontrol edilemez bir hale gelmesiyle tüm topluma dikkat testleri uygulanmaya başlanır. Testlere tabi tutulan Ajan Fred, uzun zamandır bağımlı gibi görünmesinin hiç de boşa olmadığını anlar. Ajan Fred, testler ilerledikçe ajanlık görevi dışında nasıl bir insan olduğu sorusunu kendine sormaya başlar. Çünkü bağımlıların sahip olduğu tüm özelliklere sahiptir:

“*Bir çok değişik insanın dolaştığı caddelerde böyle amaçsızca gezinirken hep kim olduğu konusunda garip hislere kapıldı. Salondaki o Lions üyelerine de söylediği gibi, karma elbise içinde değilken tam bir bağımlıya benziyordu, bağımlılar gibi konuşuyordu; çevresindekilerin onun bir keş olduğundan kuşku olmuyor, ona göre davranıyorlardı. Diğer bağımlılara -bak, gördün mü, diye düşündü; onlar için 'diğer' diyorum- onlara birer 'barış, sevgili kardeşim,' bakışı atarken namuslular hiç de öyle yapmıyordu*” (Dick 1998: 38).

Ajan Fred, tabi tutulduğu testler neticesinde beyin yarım kürelerinin birbirinden bağımsız çalıştığını öğrenir. Doktorların D Maddesi kullanımının insanları böyle bir sonuca götürdüğünü söylemesi karakterin paranoyak davranışlarını açıklar gibidir. Karakter yakalanmadan önce gerçek kimliğini keşfetmeye çalışır:

“*D Maddesi kullananların çoğunda, beynin sağ ve sol yarısı arasında bir bölünme meydana geliyor. Bütünü uygun biçimde algılama, yani gestalt yeteneği azalıyor. Bu hem algısal, hem de kavramayla ilgili bilişsel sistemler içinde*

bozukluk anlamına gelir, her ne kadar bilişsel sistem normal çalışmasını sürdürüyormuş gibi görünse de. Zira artık algı sisteminden elde edilenler, bölünme nedeniyle çarpılmış oluyor. Bu nedenle o da işlevini kaybetmeye yüz tutuyor, gittikçe bozulmaya uğruyor” (Dick 1998: 131).

Bob Arctor, Ajan Fred kişiliğinde gerçek kimliğini aradıkça büyük bir yabancılaşma yaşamaya başlar. İçinde bulunduğu belirsizlik onu sürekli olarak toplumdan uzaklaştırmaya ve diğer insanlara karşı nefret duymaya iter. Görev başındayken giydiği *karma elbise* onun için karmaşıklığın sebebi olsa da sorunlardan uzak durmanın tek yoludur:

“Gerçekte ben kimim, diye sordu kendi kendine. Bir an için üzerinde karma elbise olmasını istedi. O zaman, diye düşündü, belirsiz bir gölge olmaya devam edebilirdim, ve sokaktaki koşuşturan insanlar beni bunun için alkışlardı. Kulüpteki sunucuyu hatırladı. ‘Şimdi belirsiz gölgemizi alkışlayalım.’ Tanınmak için ne ilginç bir yol. Örneğin onun düşündükleri belirsiz gölge değil de bir başkası olup olmadığından nasıl emin olabiliyorlardı? Elbisenin içinde Fred’den başka birisi de olabilirdi, veya bir başka Fred olabilirdi, ve onlar asla bunu bilemeyecekti, Fred ağzını açıp konuştuğu zaman bile. Emin olamazlardı. Asla bilemezlerdi. Örneğin o, pekala Fred taklidi yapan Al olabilirdi. Elbisenin içindeki herkes olabilirdi, hatta elbisenin içi boş bile olabilirdi” (Dick 1998: 39).

Ajan Fred görev başındayken D Maddesi kullanımını artırmaya başladıkça yakalanma korkusu daha da artar. Yakalanma korkusunun temelinde D Maddesi mağdurlarına hükümet tarafından sert tutum sergilenmesi yatar. Karakterin ajan kimliğine sahip olmasının yanı sıra durumunu denetimci güçten dikkatlice sakladığını düşünse de günlük yaşantısı gerginliklerle doludur. Karakter herhangi bir güvenlik gücü karşısında savunmasız gibidir. Hatta, sokakta yürürken bile dikkat çekmemeye çalışır:

“Kim ve ne olduğuyla ilgili düşüncelerinin karışması sorununu asıl Kanun üzerine geldiği zamanlarda yaşıyordu. Tasmalı aynasızlar, devriyeler, ya da genelde polislerin hemen hemen hepsi, örneğin onun yürüdüğü kaldırıma gözdağı verircesine yaklaşıyor, onu keskin, metalik, ifadesiz bakışlarla inceliyor, ve çoğu zaman, görünür hiçbir neden olmadığı halde, parkedip onu işaret ederek çağırıyorlardı” (Dick 1998: 38).

Ajan Fred bağımlı gibi görünmesinden dolayı korku duysa da bağımlılara karşı bir düşmanlık beslemez. Ajan Fred'in *karma elbise* içerisindeyken saygı duyulan, elbise yokken tavır alınan biri olması onun diğer insanlara karşı olan fikirlerini etkiler. Ona göre bağımlılar toplumdan dışlanması gereken insanlar değildir. O, bağımlıları dışlayan kesimi güvenli bir hayata sahip olduktan sonra diğer insanlarla ilişki kurmamaları yüzünden eleştirir:

“[...] yüksek güvenlikli büyük binalarda yaşıyorlar. Aslında karşılığını kendilerinin ödemediği piyanolarını, elektrikli saatlerini, traş bıçaklarını ve müzik setlerini yürütmek için elinde boş bir yastık kılıfıyla duvarı tırmanmaya kalkışacak her bağımlının üzerine ateş açmaya hazır muhafızlar tarafından korunuyorlar. O arada bağımlının tek derdi yeni mal bulmak. Bulamazsa belki de öleceği o lanet şeyin peşinde, yoksa yoksunluk krizinin acısı ve şokunun pençesinde ciddi ciddi, resmen ölecek. Ama içeride yaşıyor ve güvenle dışarıyı seyrediyorsanız, duvarınıza elektrik hattı döşenmiş ve muhafızınız silahlaşmışsa, bütün bunları neden düşünesiniz?” (Dick 1998: 35).

Ajan Fred, günlük hayattaki adıyla Bob Arctor, arkadaşlarının toplumdan uzak ve depresif bir yaşam sürdüğünün farkındadır. Fakat kendisi D Maddesi kullanımını artırdıkça kendinden ve arkadaşlarından uzaklaşır. D Maddesi, Bob Arctor'un gündelik yaşamında depresyon sorunuyla mücadele etmesine neden olur. Bob Arctor'un yakalanma korkusunu yaşamadığı bir an yoktur. Çünkü denetimci gücün artan baskısının yanında ev arkadaşlarının onu ihbar etme ihtimalini de hisseder. Ona göre toplumdaki herkes birbirini ihbar etmektedir. Bob Arctor birlikte yaşadığı arkadaşları Luckman ve Barris, onun için potansiyel suçlulardır. Barris karakteri, suçlu birisi olduğunun ortaya çıkmaması için Bob Arctor'a suç atmaya çalışır. Barris, Bob Arctor'un suçlu olduğuna kendini inandırmaya başlar. Bob Arctor'u şikayet etmek için polis merkezine geldiğinde, “Elimdeki tüm bilgileri incelediğinizde –yani kanıtımı- şüpheye yer kalmayacak biçimde varacağınız sonuç, D Maddesi'nin Birleşik Devletleri yıkmaya kararlı, yabancı bir ülke tarafından üretildiği ve Bay Arctor'un bu mekanizma içinde derinlere giden biridir” (Dick, 1998: 238) şeklinde ifade verir. Onun ifadesi ajan, *karma elbise* içindeki Bob Arctor'dur. Bob Arctor'un kaldığı iftiralar onun için toplumun ne kadar dejenere olduğunun kanıtıdır. Barris onu, ülkeyi çıkmaza sokmak için üretildiğini iddia ettiği uyuşturucunun tedarikçisi olmakla suçlamıştır. Barris, devletin topluma uyuşturucuyu dağıtan güçlerin düşman devletler tarafından fonlandığı yönündeki kanıtı bilir. Bob Arctor Barris'in bu suçlamayı neden yaptığını farkedemez. O kendisine tuzak kuran düşmanı hayali bir güç olarak tanımlar. Bu düşman, dışarıda olduğu gibi kendi

içinde de olabilir. “*Hangi nedenle olursa olsun, bunu neden istiyor olurlarsa olsunlar. Tabii gerçekten ‘onlar’ diye bir şey varsa. Ki bu sadece benim hayal gücümde olabilir, şu beni izleyen ‘onlar’. Paranoya. Daha doğru bir adlandırmayla, ‘o’. Kişisizleştirilmiş bir ‘o’*” (Dick 1998: 214).

Ajan Fred, Bob Arctor kimliğini farketikten sonra sorunları daha da fazladır. Karakter polis merkezinde bulunduğu süre boyunca *karma elbise* içinde *hologram tarayıcıları* takip etmesi, dış dünyadayken maruz kaldığı suçlamalardan kurtulma isteği onu zor durumda bırakır. Bu durum onun gerçeklik algısının ve zaman-mekan kavramlarının bozulmasına neden olur. Ajan Fred’in takip ettiği Bob Arctor’un kendisi olması gerçek bir bağımlının nasıl korunması gerektiğine yönelik bir tutum geliştirmesine neden olur. İnsanların dikkatini çekmek istemeyen karakter, evinin büyük bir uyuşturucu operasyonuna maruz kaldığında ne tür bir yol izlemesi gerektiğini düşünüp durur:

“Önemli olan, Robert Arctor bir hologram tarayıcının önünde otururken kaydedilenler değildi; asıl önem taşıyanlar –en azından kendisi için... Kim?... Yani Fred için- Bob Arctor başka yerdeyken ve uyurken, diğerlerinin tarama alanında olduğu zamanlardı. Öyleyse, dedi kendi kendine, daha önce planladığım gibi bu insanları burada bırakıp ayrılmalıyım. Buraya tanıdığım başka insanları göndermeliyim. Bundan sonra evimin kapısını sonuna kadar açık hale getirmeliyim” (Dick 1998: 154).

Bob Arctor, D Maddesi operasyonları kapsamında kullanıldığını öğrendikten sonra toplumdaki herkesin birbirine karşı düşman olarak yaşadığını düşünür. Kendisine görev veren üst kademe memur ile D Maddesi sağlayan Donna’nın ona tuzak kurması, denetimci gücün toplumsal kontrol için her şeyi yapabileceğinin kanıtıdır. Bob Arctor, Bruce ismiyle tedavi altına alındıktan sonra, insanları yabancılaşmaya ve paranoaya sürükleyen uyuşturucunun dış devletlerin bir oyunu olmadığını fark eder. Bob Arctor’u kendisine ve topluma düşman eden güç, toplumun her yanına sızmıştır. Hükümetin uyuşturucuya karşı verdiği mücadelede destekçi konumundaki şirket, toplumu D Maddesine mahkum ederek bireylerden, bağımlılara rehabilitasyon uyguladığı gerekçesiyle de devletten gelir elde eder.

Sonuç

Bilim kurgunun *Shakespeare*'i olarak tanımlanması gereken Philip K. Dick (Jameson 2005: 345), yaşadığı dönem hakettiği ilgiyi görememiş olsa da, öldükten sonra kendisini keşfedenlere büyük bir hazine bırakır (Roberts 2006: 240). Bilim kurguya yeni keşif rotaları kazandıran Dick, kitaplarında toplumsal sorunları farklı ve sorgulayıcı bir yöntemle irdeler. Yazar eserlerinin çoğunda teknoloji karşısında aciz bir duruma düşen insanları anlatır. Teknolojik gelişimin beklendiği gibi ütopyik bir dünya sunmayacağını düşünen yazar, gerçeklik kaybı, paranoya, yabancılaşma temalı kurgular yaratır. Modern toplumun yaşadığı kaygı, bunalım ve korku onun kitaplarında vazgeçilmezdir. Yazar yarattığı teknofobik distopyalarla, günümüz toplumlarında sık sık gündeme gelen teknoloji vasıtasıyla toplumları gözetim, denetim ve tahakküm altında tutma durumlarının bilim kurguda tartışılabilir olmasının mimarlarından.

Yazar Dick, hayatından esintilerin olduğu *Karanlığı Taramak* romanında bireysel ve toplumsal yabancılaşmayı ele alır. Romandaki insanlar dışlanma, uyumsuzluk ve yalnızlık gibi modern sorunlarla baş başa bırakılır. Toplumsal sınıfların belirgin olduğu bu dünyada dışlanmış bireyler uyuşturucu kullanmaya sürüklenir. Gözetlenen ve baskı altında olan toplum, kimliksizlik ve paranoya sorunları nedeniyle gündelik yaşamından kopma noktasına gelir.

Romanın ana karakteri olan Bob Arctor yazarın bir yansıması gibidir. Topluma uyum sağlayamadığı ve uyuşturucu sorunuyla mücadele ettiği dönemi anlatan yazar, bilim kurgusal birkaç eklemeye romanını ortaya çıkarır. Yazar bu kitabıyla teknolojik gelişmeyle artan baskı ve denetimin iyi sonuçlar doğurmayacağını ilan eder. Yazarın öngörülerini günümüz için geçerli olabilecek birçok nüansı barındırır. Gelişen teknolojinin toplumun her alanına sirayet etmiş olması bunun örneğidir. Günümüz toplumlarında güvenlik, mahremiyet, kişisel bilgilerin gizliliği gibi çoğu toplumsal konu teknoloji vasıtasıyla sağlanıyor gibi görünse de, bu konuların denetim için kullanıldığı düşünen insan sayısı da az değildir. Modern toplumda teknolojinin gözetim ve denetimle ilişkilendirilmesi paranoya olgusunu ortaya çıkarır. Yazar Dick, *Karanlığı Taramak* romanıyla toplumsal denetimin olası sonucunu paranoya ile sonuçlandırır. Günümüzdeki çoğu toplumsal tartışmanın içinde olan teknoloji, güvenlik, siber sorunlar gibi konular yazarın öngörülerini destekler niteliktedir (Harper 2008).

Kaynakça

- Atasoy, E. (2017). "Ütopyacılık, Ütopya ve Distopya Üzerine Genel ve Eleştirel Bir Bakış". *Doğu Batı Dergisi*, Y. 20, S. 80, s. 55-72.
- Baudou, J. (2005). *Bilim-Kurgu*, (Çev. İpek Bülbüloğlu). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Baudrillard, J. (2011). *Simülakrlar ve Simülasyon*, (Çev. Oğuz Adanır). Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Bezel, N. (1984). *Yeryüzü Cennetlerinin Sonu (Ters Ütopyalar)*. İstanbul: Say Yayınları.
- Bould, M. (2005). "Cyberpunk". *A Companion to Science Fiction* İçinde, New Jersey: Blackwell Publishing Ltd. s. 217-231.
- Çelik, E. (2015). "Distopik Romanlarda Toplumsal Kurgu". *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, C. 18, S. 1, s. 57-79.
- Davis, E. (2015). The Hymn of Philip K. Dick: Reading, Writing and Gnosis in the 'Exegesis'. *The World According to Philip K. Dick* İçinde. London: Palgrave Macmillan UK. s. 173-191.
- Deleuze, G. (1990). "Post-scriptum sur les sociétés de contrôle". *L'autre Journal Dergisi*, S. 1, s. 3-7.
- Dick, P. K. (1998). *Karanlığı Taramak*, (Çev. Özlem Kurdoğlu). İstanbul: Altıkırkbeş Yayınları.
- Güney, K. M. (2007). Philip K. Dick Üzerine. *Başka Dünyalar Mümkün Bilimkurgu, Siberpunk ve Siyaset* İçinde. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Harper, D. (2008). "The Politics of Paranoia: Paranoid Positioning and Conspiratorial Narratives in the Surveillance Society". *Surveillance & Society Dergisi*, C. 2, S. 5, s. 1-32.
- Jameson, F. (2005). *Archaeologies of the Future: The Desire Called Utopia and Other Science Fictions*. London-New York: Verso.
- Kellner, D; Best, S. (2007). Philip K. Dick'in Karanlık Kehanetleri. *Başka Dünyalar Mümkün Bilimkurgu, Siberpunk ve Siyaset* İçinde. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Kucukalic, L. (2010). *Philip K. Dick: Canonical Writer of the Digital Age*. London: Routledge.

- Lyon, D. (2006). *Gözetlenen Toplum*, (Çev. Gözde Soykan). İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*, (Çev. Osman Akınhay, Derya Kömürcü). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Palmer, C. (2003). *Philip K. Dick: Exhilaration and Terror of the Postmodern*. Liverpool: Liverpool University Press.
- Palmer, C. (2005). Philip K. Dick. *A Companion to Science Fiction* İçinde. New Jersey: Blackwell Publishing Ltd. s. 389-397.
- Roberts, A. (2006). *The History of Science Fiction*. New York: Palgrave Macmillan.
- Roth, M. (2005). Trauma: A Dystopia of The Spirit. *Thinking Utopia: Steps into Other Worlds* İçinde. New York: Berghahn Books.
- Simmel, G. (2015). *Modern Kültürde Çatışma*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sutin, L. (2005). *Divine Invasions: A Life of Philip K. Dick*. New York: Carroll and Graf Publishing.
- Warrick, P. S. (1987). *Mind in Motion: The Fiction of Philip K. Dick*. Carbondale: Southern Illinois University Press.
- Wimer, D. J. (2017). "The 2-3-74 Experience of Philip K. Dick: Psychotic Break or Spiritual Epiphany?". *Journal of Constructivist Psychology Dergisi*, s. 1-5.
- Wood, D. M. (2008). "Can a Scanner See the Soul? Philip K. Dick Against the Surveillance Society". *Review of International American Studies Dergisi*, S. 3, s. 46-59.